

- puheenvuoron taustalla Sosku-hankkeen asiakasraadın kannanotto ”**Asiakasraati toivoo Kelalta joustavuutta perustoimeentulotuen käsittelyyn**” (jota olin mukana valmistelemissa)

Kannarin sisältö:

- kannanotto laadittiin maalisk. 2017 tilanteessa, jolloin Kela ruuhkautui ja toimeentulotuen käsittelyajat ylittivät lakisääteisen 7 päivää > raati ilmaisi huolensa asiaan liittyen; sittemmin tilanne korjaantunut ja päätökset on voitu antaa määräajassa
- kannanotossa raati toivoi myös joustoa lain tulkintaan, koska kyseessä on viimesijainen etuus (Kelan toimintatapa ja ttt-tukihakemus miellettiin aika kankeiksi)
- alkuun ttt:n hakemuslomake oli jopa osin mahdoton täyttää, asiakkaan mm. edellytettiin arvioivan terveydenhuoltomenonsa etukäteen ja terveydenhuoltomenoja jätettiin korvaamatta pienten normiylitysten vuoksi (Kela korjasi asian pikaisesti, mistä raati antoi kiitosta)
- raati piti hankalana sitä, että ehkäisevää ja täydentävää tukea voi hakea kunnan sosiaalitoimesta vasta Kelan perustoimeentulotukipäätöksen jälkeen; koettiin, että yhden luukun periaate ei siirrossa toteutunut (ongelma edelleen)
- asiakkaiden ohjaamiseen sähköisessä asiointissa toivottiin lisäresursseja, koska kaikilla ei ole mahdollisuutta sähköisten palvelujen käyttöön (vasta tehdyn tutkimuksen mukaan miljoona suomalaista ei kykene sähköiseen asiointiin); Kelan olisi hyvä selvittää, kuinka moni tekee hakemuksia avustettuna (esim. JSTRY:n Sirpakka-hanke)
- kannanotto herätti kiinnostusta kelassa ja asiakasraati osallistui Kelan ”asiakaskyselyyn” kesäkuussa
- vuodentakaiseen tilanteeseen nähden suunta on ollut toimeentulotukiprosessissa parempaan päin, mutta haasteita riittää edelleen:

1) tiukka ja joustamaton normi, joka ei salli asiakkaalle tiliyliäämää

- josta seuraa, että myönteisen tukipäätöksen voi saada vasta kun oma talous on todella kriisissä äärimmäisen stressaava tilanne asiakkaan kannalta: vaatii laskemista ja taktikointia, johon kaikki eivät kykene
- en ole vielä hakenut toimeentulotukea Kelasta, joten omakohtaista kokemusta prosessista ei ole
- tuen hakeminen kunnan sosiaalitoimesta tuntui aikoinaan helpommalta, koska siellä sallittiin pienet tiliyliäämät
- Kela sen sijaan rankaisee asiakasta säästämisestä

2) asumiskulut

- monien tuen tarvisijoiden perusongelma on asumisen kalleus ja asumistuen tiukat myöntämiskriteerit, joiden vuoksi asumistuki kattaa vuokramenoista usein vain 20 – 50 %
- ongelma korostuu yksin asuvilla ja aiheuttaa varsinkin työttömille pitkäkestoisen toimeentulotuen tarpeen
- asia korjaantuisi, jos enimmäisasumismenot olisivat asumistuen myöntämiskriteereissä edes samalla tasolla kuin toimeentulotuen myöntämiskriteereissä (yksinasuvilla asumistuessa enimmäisasumismenot 390 e ja toimeentulotuessa 528 e);
esimerkki omasta elämäntilanteesta:
vuokran (ilman sähköä) ja asumistuen erotus $577 - 220 = 357$ e,
työttömyysturvan ja vuokran omavastuun erotus $730 - 357 = 373$ e (**toimeentulotuen tarve noin 120 euroa/kk +terveydenhuolto**)

3) työttömyysturvan aktiivimalli

- vaarana Kelan ruuhkautuminen, kun kymmenien tuhansien ihmisten työttömyysturvan saantia arvioidaan aktiivisuuden näkökulmasta
- päätösten viivästyminen ja työttömyysturvan heikennykset lisäävät toimeentulotuen tarvetta, samoin etuuksien indeksikorotusten tekemättä jättäminen (vuokrat ja elinkustannukset nousevat)
- myös ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen tarve kasvaa edelleen
- asunnottomuus ja velkaantuminen pahenevat
- pientä osaa työttömistä aktiivimalli voi auttaa, mutta enemmistön tilanne vaikeutuu
- mitä Kela tekee ja miten lakia tulkitaan? Millaisia kriteerejä se soveltaa työttömiin tuen tarvisijoihin?
- toimiiko Kela edistääkseen vapaaehtoistoiminnan hyväksymistä osaksi aktiivimallia (kuten pääjohtaja on väläytellyt)?
- huomioidaanko ihmisten elämäntilanteet eli joustetaanko esim. osatyökykyisten, pahoin velkaantuneiden ja moniongelmaisten kohdalla?